

Силабус
навчальної дисципліни
Європейська інтеграція
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма Право

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Рівень вищої освіти перший(бакалавр)

Викладач (і)	Макаренко Тамара Петрівна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/macarenko/
Контактний тел.	+380505136141
Е-mail викладача:	tamara_makarenko@ukr.net
Графік консультацій	Індивідуальний

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3 / 90	12/4	14/4	64/82	залік

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: : Європа, інтеграція, Європейський Союз, спільний ринок, Європейські Співтовариства.

Мета та предмет курсу: Мета курсу – формування у студентів наукового розуміння сутності та особливостей інтеграційних процесів у Європі, основних теоретичних засад і генези європейської єдності, інституційних, правових, економічних аспектів функціонування Європейського Союзу. Поглиблене вивчення історії європейської інтеграції, розкриття особливостей формування та розвитку Європейських Співтовариств, дослідження всіх історичних етапів європейської інтеграції, розкриття основних складових проблематики та особливостей сучасного етапу європейської інтеграції, вивчення взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом. Предметом вивчення є усвідомлення закономірностей та особливостей євроінтеграційного процесу в умовах посилення глобалізації світового господарства та загострення мегарегіональної конкуренції.

Компетентності та програмні результати навчання:

№	Програмні компетентності	Компетентності	Результати навчання
1	Загальні	ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК3. Знання та розуміння предметної області професійної діяльності. ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні	ПРН1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. ПРН2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. ПРН3. Проводити збір, інтегрований аналіз з різних джерел. ПРН4. Знати і розуміти основи права ЄС.

		можливості та гендерні проблеми.	ПРН8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
2	Фахові	СК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права. СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. СК14. Здатність до консультування з правових питань.	ПРН9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога. ПРН16. Використовувати комп'ютерні програми, необхідні у правничій діяльності. ПРН17. Працювати в команді, забезпечувати виконання завдань команди. ПРН20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки. ПРН21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку, зробленого у різних правових ситуаціях.

Зміст курсу:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Виникнення ідеї об'єднаної Європи та перші проекти. Заснування ЄСВС, ЄЕС та Євроатому.

Ідея об'єднаної Європи: історичні передумови. Пан'європейський рух та його значення. Проекти європейської інтеграції у міжвоєнний період. Наслідки Другої світової війни для європейської інтеграції. Декларація Роберт Шуман та її значення. Створення Європейського співтовариства вугілля і сталі. Заснування Європейського економічного співтовариства. Утворення Європейського співтовариства з атомної енергії. Римські договори 1957 року. Значення перших інтеграційних об'єднань.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Європейська інтеграція у 1990-х рр. процес євроінтеграції країн Центрально-Східної Європи.

Особливості європейської інтеграції після завершення холодної війни. Роль розпаду СРСР у розширенні Європи. Підписання Маастрихтського договору. Формування Європейського Союзу. Копенгагенські критерії вступу до ЄС. Євроінтеграція країн Центрально-Східної Європи. Розширення ЄС у 2004 році. Роль реформ у країнах-кандидатах. Економічні та політичні наслідки розширення ЄС. Виклики інтеграції для нових членів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. V4 як регіональне інтеграційне утворення. Формування та розвиток інституціональної системи Європейських Співтовариств.

Історія створення Вишеградської групи. Основні цілі та напрямки діяльності V4. Співпраця країн Центральної Європи. Роль V4 у європейській інтеграції. Інституційна система Європейських Співтовариств. Повноваження Європейської Комісії. Роль Європейського Парламенту. Функції Ради ЄС. Судова система ЄС. Еволюція інституцій ЄС.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Правова система Європейського Союзу. Спільні політики Європейського Союзу.

Поняття правової системи ЄС. Джерела права ЄС. Первинне та вторинне право ЄС. Принцип верховенства права ЄС. Принцип прямої дії норм ЄС. Спільна торгівельна політика. Спільна аграрна політика ЄС. Конкурентна політика ЄС. Регіональна політика ЄС. Соціальна політика ЄС.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. Зовнішня політика Європейського Союзу. Інтеграційна політика ЄС.

Основи зовнішньої політики ЄС. Спільна зовнішня та безпекова політика. Політика сусідства ЄС. Відносини ЄС з іншими міжнародними організаціями. Роль Європейської служби зовнішніх дій. Політика розширення ЄС. Інтеграційні процеси в Європі. Співпраця ЄС з країнами-партнерами. Гуманітарна та безпекова діяльність ЄС. Виклики сучасної зовнішньої політики ЄС.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. Передумови Української інтеграції. Європейські цінності як основа інтеграції.

Історичні передумови євроінтеграції України. Відносини Україна-ЄС. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Політичні та економічні фактори інтеграції. Європейські цінності: поняття та зміст. Демократія а верховенство права як основа інтеграції. Права людини в контексті євроінтеграції. Реформи в Україні на шляху до ЄС. Перспективи членства України в ЄС. Вплив євроінтеграції на розвиток держави.

Методи навчання: Поєднання традиційних і нетрадиційних методів навчання з використанням інноваційних технологій:

Словесні: лекції (тематична/проблемна), пояснення, проблемна бесіда, дискусія, мозковий штурм, інтелект-карти тощо.

Наочні: пояснювально-ілюстративний метод, показ і обговорення навчальної презентації тощо.

Практичні: ситуаційні дослідження, метод кейсів, метод моделювання практичних ситуацій, розв'язування психологічних задач, професійно-зорієнтованих ситуацій, робота в малих групах, виконання практичних вправ тощо.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Своєчасне виконання практичних завдань та самостійної роботи є обов'язковим. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Відпрацювання тем курсу, що були пропущені або не підготовлені, відбувається на консультаціях згідно графіку.

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання норм академічної доброчесності є загальною вимогою для студентів БДПУ згідно з Положенням про академічну доброчесність у БДПУ. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При повторних порушеннях, беручи до уваги моральний аспект проблеми, до студента можуть бути застосовані дисциплінарні заходи. При виконанні письмових робіт не допустимим є порушення академічної доброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в роботах є підставою для їх незарахування викладачем. Списування під час підсумкового контролю знань заборонені. Здобувачі освіти, які отримали незадовільну підсумкову оцінку мають право на перескладання у встановлені терміни.

Політика щодо використання штучного інтелекту. У рамках курсу "Європейська інтеграція", ви можете відповідально використовувати інструменти штучного інтелекту (ШІ) для підвищення ефективності навчання, наприклад, для попереднього структурування

навчальних матеріалів, підтримки мовних компетентностей або пошуку та узагальнення великих обсягів інформації з нормативно-правових актів. З огляду на специфіку освітнього законодавства, ви зобов'язані здійснювати критичну верифікацію всіх згенерованих ШІ виходів, особливо щодо цитувань та правових положень, оскільки системи ГШІ можуть генерувати недостовірні факти або вигадані посилання ("галюцинації"), що є неприпустимим у сфері професійної юридичної відповідальності. Наголошую, що основним принципом є повна прозорість: у всіх позааудиторних письмових роботах необхідно обов'язково розкривати внесок ШІ, використовуючи стандарт GAIDeT, зазначаючи інструмент та делеговані завдання; при цьому відповідальність за зміст та академічну доброчесність роботи завжди несе лише здобувач. Ми заохочуємо вас інтегрувати ці технології для формування ШІ-грамотності, але кінцеве оцінювання завжди базуватиметься на демонстрації вашої індивідуальної здатності до аналізу та застосування освітнього законодавства.

Політика щодо відвідування. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають лекційні та практичні заняття курсу. За об'єктивних причин (хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: вивчення дисципліни передбачає використання мультимедійного обладнання, комп'ютерної техніки та пакетів прикладних програм Microsoft Power Point, Microsoft Office Excel, Microsoft Word, Moodle, Zoom.

Система оцінювання та вимоги: Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у шкалу ECTS. Бали нараховуються за виконання завдань аудиторної роботи, практичних робіт, тестів, індивідуальних завдань, самостійної роботи. Для кожного здобувача вищої освіти інформація про критерії оцінювання та його успішність доступна у Moodle. Підсумковий контроль відбувається у формі заліку.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота										Сума	
модуль 1				модуль 2							100
ЗМ1	ЗМ2			ЗМ3		ЗМ4			ЗМ5		
T1	T1	T2	T3	T1	T2	T1	T2	T3	T1	T2	
9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	10	

Максимальна оцінка навчальних досягнень здобувача

1. Максимальна сума балів поточного контролю (практичні та самостійні роботи) – 50 балів.
2. Максимальна сума балів підсумкового контролю (екзамен) – 50 балів.
3. Максимальна сума балів за навчальну дисципліну (підсумкове оцінювання) – 100 балів (за університетською шкалою та шкалою ECTS).

Для оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти застосовується внутрішня університетська шкала. Мінімальний пороговий рівень оцінки з освітньої компоненти є єдиним в Університеті, не залежить від форм і методів оцінювання, складає 50 балів.

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Базова:

1. Європейський Союз: історія і засади функціонування : навч. посіб. /В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред.. Л.В. Губерського.К. : Знання,2009. 751 с.
2. Володимир Посельський. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. К.: Смолоскип, 2002. 168 с.
3. ДесмондДайненДедаліміцніший союз. Курс європейської інтеграції /Пер. з англійської. К. : «К.І.С.», 2006. 696 с.
4. Віднянський С. В., Мартинов А.Ю. Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу. 2-ге вид., доп. і перероб. К. :Вид.дім «Києво-Могилянської академії», 2011. 395 с.
5. Мальська М.П., Антонюк Н.В. Основи європейської інтеграції: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 320 с.
6. Скрипник О. М. Історія європейської інтеграції : навчальний посібник. / Умань : ВПЦ «Візаві», 2019. 370 с.
7. Волес В., Волес Г. Творення політики в Європейському Союзі : Пер. з англ. К.: Основи,2004. 871 с.
8. Європейський Союз :посібник. Київ: «Представництво Європейського Союзу вУкраїні», 2018. 140 с.
9. Європейський Союз: Словник-довідник / За ред. М. Марченка. К.: К.І.С., 2005. 142 с.
10. Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: історія і засади функціонування :навч. посіб. / ред.: Л. В. Губерський. - 2-ге вид., виправл. і доповн. К.: Знання, 2012.760 с.
11. Переформатування європейської інтеграції: можливості і ризики для асоціації Україна-ЄС / В.Сіденко (керівник проекту) та ін. Київ: Заповіт, 2018. 214с.
12. Світова та європейська інтеграція: навч. посібник. Тернопіль, 2013. 260 с.
Україна в міжнародних інтеграційних процесах : монографія / В. В. Копійка, М.С.Дорошко, В. І. Головченко, С. В. Андрущенко, О. Ю. Анісімова; ред.: В. В. Копійка. Київ: Київ. ун-т, 2015. 575 с.

Допоміжна:

13. Європейська інтеграція: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / Кол.

- авт.; за заг. ред. проф. І. А. Грицяка та Д.І. Дзвінчука. ІваноФранківськ: Місто НВ, 2013. 464 с.
14. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – XX століть: Навч. посіб. / Ю.А. Горбань, Б.І. Білик, Л.В. Дячук та ін., За ред. Ю.А.Горбаня. К.: Знання, 2007. 439 с.
 15. Корочанська А. О. «ІніціативаБріана» на рубежі 1920 – 1930-х рр. як етап у формуванні наднаціональної свідомості в Європі. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2014. Вип. 40. С. 307–313. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npifznu_2014_40_61
 16. Корочанська А. О. Пан'європейський проект Р. Куденхове-калергі у 1920 – 1930-ті рр.: аналіз основних положень. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*, 2014. Вип. XXXVIII. С. 299–302.
 17. Кравчук О. Європейська ідея Томаша Масарика. *Проблеми слов'янознавства*. 2013. Випуск 62. С. 47–57.
 18. Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. К. Орлатого. К.: НАДУ, 2015. 628 с.
 19. Брензович К.С. «Втома від розширення» Європейського Союзу як соціально-політичний феномен. Актуальні проблеми міжнародного економічного співробітництва: оцінки і стратегії: збірник тез наукових робіт міжнар. наук.-практ. конф, 17-18 липня 2015. Одеса. С. 11-12.
 20. Буряк П.Ю., Гупало О.Г. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навчальний посібник. К.: «Хай-Тек Прес», 2008. 351 с.
 21. Вонсович О.С. Саміт Україна – Європейський Союз : підсумки та перспективи. *Гілея: збірник наукових праць* / гол. ред. В.М. Вашкевич. К.: ВІРУАН, 2017. Вип. 116. С. 308-311.
 22. Головченко А.В. Інтеграція як умова проведення зовнішньої політики країн Центрально-Східної Європи: перспективи для України. *Актуальні проблеми політики*. 2013. Вип. 48. С. 308-316.
 23. Давидчук В.Г. Перспективи вступу Західних Балкан до Європейського Союзу. *Наукові записки студентів та аспірантів*. Серія «Міжнародні відносини». 2020. Випуск 5. С. 134-140.
 24. Європейська інтеграція України: посібник для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування / Уклад. М. І. Лахижа. Полтава, 2018. 74 с.
 25. Європейська інтеграція: Навчальний посібник / за ред. М.І. Макаренка, Л.І.Хомутенко. К.: «Центр учбової літератури», 2018. 344 с.
 26. Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посібник / за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої; В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін [та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України [та ін.]. К.: НАДУ, 2016. 288 с.
 27. Європейський Союз та Україна : монографія / А.В. Єрмолаєв, Б.О. Парохонський, Г.М. Яворська, О.О. Резнікова. К., 2012. 192 с.
 28. Корнієнко В.О. Україна в Європі і світі : електронний навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2018. URL: <https://multimedia.posibnyky.vntu.edu.ua/mm/Ukraine-EU/index.html>
 29. Лісабонський договір – 10 років після набуття чинності. Що змінилося у функціонуванні ЄС? : Науково-практична конференція : тези доп. Миколаїв, 2 грудня 2019 р. ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв, 2019. URL: <http://eugov.chmnu.edu.ua/>
 30. Максименко І.В. Зовнішньополітичний курс України як чинник геополітичного лідерства ЄС та Росії. *Актуальні питання міжнародних відносин*. Вип. 120. Ч. 1. К.: Київський інститут міжнародних відносин, 2014. С. 59-72.
 31. Масик Ю. Етапи процесу євроінтеграції країн Балтії: досвід для України. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право. Випуск 2 (46) 2020. С. 22-27.
 32. Матюшенко І. Ю., Беренда С. В., Резніков В. В. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навч. посіб. Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2015. 504 с.

33. Міщук В. Процес розширення ЄС на «Схід» 2004 року в контексті національних інтересів учасників. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. №1(9).2021. С. 253-273.
34. Палагнюк Ю.В. Основні етапи європейської інтеграції. Єдиний економічний та валютний союз // Мультимедійний підручник «Управління в ЄС та політика європейської інтеграції». URL: <https://eugov.chmnu.edu.ua/miltymediinyi-posibnyk/>
35. Пістракевич О.В. Розширення Європейського Союзу як процес поглиблення європейської інтеграції. *Інвестиції: практика та досвід*. № 20. 2014. С. 137-141.
36. Скрипник О. Особливості процесу інтеграції Республіки Албанія до Європейського Союзу. *Європейські історичні студії*. 2021. №18. С. 63-77.
- Україна – Європейський Союз: від партнерства до асоціації: *Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій*. Вип. II. Луцьк, Терен, 2019. 428 с.

Інтернет-ресурси:

37. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу. URL: <http://eurodocs.sdl.gov.ua/DocumentViewLast/tabid/30/ctl/Edit/mid/31/ID/10006386/Lang/Default.aspx>
38. Єдиний європейський акт Угода від 17.02.1986. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_028
39. Ніццький договір про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз, Договорів про [...]Європейський Союз; Договір, Акт, Декларація [...] від 26.02.2001. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_261
40. Вебінар «Спільні політики ЄС: уроки для України». URL: <https://www.civicsynergy.org.ua/online-courses/vebinar-spilni-polityky-yes-uroky-dlya-ukrayiny/>
41. Євроатлантична Україна. URL: www.ea-ua.info
42. Євроінтеграційний портал. URL: <https://eu-ua.org/>
43. Європейський простір. URL: www.eu.prostir.ua
44. Європейський Союз (ЄС) – Представництво Європейського Союзу в Україні. URL: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm
- Комітет з питань інтеграції України до ЄС Верховної Ради України. URL: <https://comeuoint.rada.gov.ua>